

ПОДАЛЬША ЕСКАЛАЦІЯ АГРЕСІЇ
РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ:
ДОПОВІДЬ КОМІТЕТУ З ПОЛІТИЧНИХ ПИТАНЬ
ТА ДЕМОКРАТІЇ
(доповідач: Емануеліс Зінгеріс)
11 жовтня 2022 р.

(витяги)*

1 Підстава доповіді, межі та процедура

1. Ця доповідь була підготовлена для обговорення в порядку термінової процедури відповідно до правила 51 Правил процедури Парламентської Асамблеї. У зв'язку зі стислими строками підготовки доповіді, вона охоплює лише кілька, але дуже значущих нещодавніх подій агресії Російської Федерації проти України. Низка інших доповідей, які зараз готуються у різних комітетах Асамблеї за звичайною процедурою, детально досліджуватимуть питання, які я міг лише коротко згадати в цій праці, але заслуговують ретельного вивчення.

2 Вступ

2. Понад вісім місяців від початку жорстокої, незаконної, яка не має і не може мати виправдання, широкомасштабної агресії з боку Російської Федерації український народ непохитно стоїть у своїй рішучості захистити себе та звільнити свою країну від окупантів.

3. Водночас, стикнувшись із серйозною загрозою миру та безпеці, інші європейські держави створюють єдиний фронт, об'єднані своїми спільними цінностями, і непохитно стоять у своїй рішучості не дозволити агресору здобути перемогу. Вони підтримують Україну в її праві на самооборону; приймають українців, які рятуються заради своєї безпеки; і зобов'язуються інвестувати у відбудову країни. Вони демонструють свою відданість заснованій на правилах багатовекторності. Вони також вживають заходів, щоб забезпечити свою незалежність від Російської Федерації у стратегічному секторі енергетики та гарантувати, що вона понесе відповідальність за свої злочини та порушення міжнародного права.

4. У міру того, як агресивна війна триває, Російська Федерація використовує риторіку, вживає військові та політичні заходи, які призводять

www.pravoh.com.ua

* Переклад з англійської О. Посикалюка, кандидата юридичних наук, доцента, головного консультанта відділу з питань правової політики, організації публічної влади Дослідницької служби Верховної Ради України.

Див.: Further escalation in the Russian Federation's aggression against Ukraine: report of the Committee on Political Affairs and Democracy (rapporteur: Mr Emanuelis Zingeris) 11 October 2022 <<https://pace.coe.int/pdf/7f8896c518cd8ef15fbb51a0a2b008eb0bb5bc766abfd475752f056a77c0625a/doc.%2015631.pdf>> (accessed: 28.10.2022).

до нових спалахів насильства та ризику розширення конфлікту. Спроба Російської Федерації незаконно анексувати чотири області України шляхом так званих референдумів є ще одним серйозним порушенням Статуту ООН. Тоді як оголошується часткова військова мобілізація та посилюються репресії всередині країни, на міжнародній арені російське керівництво загострює свою конфронтаційну риторику щодо того, що воно називає “Заходом”, вказує на можливість застосування ядерної зброї, закликає до нового міжнародного порядку та намагається зміцнити зв’язки з такими країнами, як Білорусь, Китай, Іран, Північна Корея та Сирія.

5. Агресія Російської Федерації проти України має політичні наслідки глобального масштабу. На жаль, володіючи правом вето в Раді безпеки ООН (РБ ООН), агресор також може блокувати будь-які дії РБ ООН, що намагається підтримувати мир та безпеку. Єдність держав-однодумців, які високо цінують мир і підтримують засновану на правилах багатосторонність, як ніколи необхідна в цей небезпечний момент в історії.

3 СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ

3.1 Розвиток військових подій

6. Тоді як кінець весни та початок літа були періодом відносної патової ситуації на фронті, обставини суттєво змінилися за останні два місяці. Україна розпочала контрнаступ на півдні країни наприкінці серпня, і на північному сході – на початку вересня. Президент Зеленський заявив, що українські сили звільнили від російських військ приблизно 8 000 квадратних кілометрів до 13 вересня.

7. У жовтні російські війська відступили зі стратегічного східного міста Лиман, яке було перетворено ними на логістичний центр, а українські війська звільнили численні села на Херсонщині, Донеччині та Луганщині; остання донедавна майже повністю перебувала під контролем Росії. Російські військові кореспонденти розповідали про “катастрофічні відступи” на сході, а журналісти отримували свідчення про те, що чеченські ополченці стріляли по російських солдатах, які тікали з фронту.

8. У міру того, як російські війська втрачають позиції, вони збільшили використання далекобійної артилерії, щоб заподіювати смерть і паніку в українських селах і містах, часом далеко від поля бою. Нікополь, Запоріжжя, Миколаїв і Берислав більше за інших стали аренами численних ракетних обстрілів житлових районів протягом перших тижнів жовтня, у той же час українські військові стверджують про використання дронів-камікадзе іранського виробництва додатково до більш традиційної артилерії. Відступаючі російські війська також намагалися знищити мости та переправи, щоб уповільнити український наступ.

9. Ще одним серйозним військовим ударом для Москви стало те, що незаконно окупований Кримський півострів зазнав декількох атак за останні кілька місяців. Вибухи знищили кілька винищувачів на російській базі в Криму в серпні, а через тиждень потужні вибухи прогрімали на складі боєприпасів, причому українські чиновники стверджували, що елітний військовий підрозділ, який діяв у тилу ворога, є відповідальним за це. 8 жовтня вибух пошкодив частину посилено охоронюваного мосту, що сполучає Росію з Кримом, який, окрім того, що є важливим символом російської окупації, був ключовою логістичною ланкою для російських військ на півдні України.

10. Під час наймасованішої, невибіркової та варварської серії російських ракетних атак із часу перших тижнів агресії, 10 жовтня вибухи прогрімали в столиці Києві, а також у багатьох інших містах країни, включаючи Львів, Дніпро та Запоріжжя, вбивши велику кількість цивільних і пошкодивши цивільну інфраструктуру.

3.2 Людські страждання та матеріальні руйнування

11. ООН підтвердила 14 059 жертв серед цивільного населення до цієї дати з початку цієї агресії в лютому, причому 5 767 людей загинули та 8 292 отримали поранення, але справжня кількість, ймовірно, значно вища. Третина українців була вимушена покинути свої домівки, майже 7 млн людей стали внутрішньо переміщеними особами та стільки ж шукають притулку за кордоном.

12. Російські військові продовжують використовувати далекобійну артилерію, щоб вражати заселені житлові квартали в селах і містах України, навіть далеко від поля бою, спричиняючи руйнування та незліченну кількість смертей серед мирного населення. Руйнування, завдані російською агресією, матимуть і величезні фінансові наслідки. Згідно з дослідженням Київської школи економіки агресія завдала шкоди інфраструктурі країни на 108,3 млрд доларів станом на серпень. Інші звіти, засновані на публічних даних, оцінюють загальну суму в 114,5 млрд доларів.

13. Виявлення масових поховань у звільнених містах і селах викликало обурення щодо воєнних злочинів, вчинених окупаційними російськими військами. Зовсім нещодавно місце масового поховання з близько 440 тілами було знайдено в Ізюмі, після його звільнення наприкінці вересня, а після звільнення Лиману на початку жовтня українські війська виявили дві братські могили, одна з яких, як припускають, налічує 200 мирних жителів.

14. У своєму нещодавньому меморандумі “Про наслідки війни в Україні у сфері захисту прав людини” Комісарка Ради Європи з прав людини малює похмуру картину широкомасштабних і спустошливих наслідків війни. Агресія спричинила “серйозні та масові порушення прав людини

і міжнародного гуманітарного права, що мало катастрофічні наслідки для здійснення жителями населенням України практично всіх прав людини”. Комісарка повідомляє про виявлені переконливі докази систематичного порушення права на життя, включно зі свавільними вбивствами та насильницькими зникненнями, а також порушень права власності, включно з масовою руйнацією цивільної інфраструктури, порушень заборони катувань і жорстокого поводження, зокрема гендерного насильства і пов’язаного з війною сексуального насильства, та порушень права на свободу і безпеку, включно з викраденнями та свавільним позбавленням свободи або утриманням під вартою без зв’язку із зовнішнім світом.

15. Ця жахлива картина підтверджується в Звіті другої Місії експертів Московського механізму, опублікованій 14 липня 2022 р., в якому наголошується на “масштабі і частоті невідбиркових нападів на цивільних і цивільні об’єкти, включаючи місця, де не було виявлено військових об’єктів”. Звіт вказує на “достовірні докази того, що російські збройні сили вели військові дії ігноруючи основні зобов’язання дотримуватися основних принципів розрізнення, пропорційності та вжиття запобіжних заходів, які становлять фундаментальну основу міжнародного гуманітарного права”.

16. Наступним фактором, що спричиняє жахливу гуманітарну ситуацію, є використання російською владою найманців для бойових дій в Україні, зокрема і з групи “Вагнера”, які вже широко використовувалися в проксі-війнах в Африці та на Близькому Сході для поширення терору серед цивільного населення. Чеченські парамілітарні підрозділи імені Ахмада Кадирова також перекидаються в Україну.

17. Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні задокументувала низку порушень прав військовополонених, які утримуються збройними силами Російської Федерації або пов’язаними з ними збройними угрупованнями, включаючи катування та жорстоке поводження, а також відсутність належного харчування, води, медичної допомоги та санітарних умов. На жаль, у той час як представники місії отримали безперешкодний доступ до місць інтернування та ув’язнення на підконтрольній Україні території, Росія не надала доступу до військовополонених, які утримуються на її території чи на окупованій території. Наприкінці липня десятки українських військовополонених були вбиті в результаті ракетного удару по колонії на підконтрольній Росії території сходу України, що президент Зеленський охарактеризував як напад Росії під чужим прапором.

18. На підконтрольних Росії територіях військовополонені піддаються судовому переслідуванню і навіть отримують смертні вироки просто за участь у бойових діях у ролі комбатантів, усупереч Додатковому протоколу I до Женевських конвенцій. Також повідомлялося, що підконтроль-

ні Росії збройні угруповання організовують процеси над українськими військовополоненими в так званому “міжнародному трибуналі” в Маріуполі. Міжнародне гуманітарне право забороняє створювати суди виключно для розгляду справ щодо військовополонених. Крім того, російські сили намагалися стверджувати, що іноземці, які воюють у складі українських збройних сил, не захищені міжнародним гуманітарним правом, що не відповідає дійсності.

19. Знищення культурної спадщини України також використовується як зброя у війні. Як заступниця Міністра культури та інформаційної політики України К. Чуєва наголосила нещодавно в РБ ООН, “президент Росії Путін оголосив українську культуру та ідентичність мішенню цієї війни”. Міністерство підтвердило пошкодження та руйнування щонайменше 423 об’єктів та закладів культурної спадщини з початку вторгнення в лютому, і ЮНЕСКО також засудило неодноразові напади на українські культурні об’єкти, такі як релігійні споруди, архітектурні пам’ятки, культурні центри, пам’ятники, музеї і бібліотеки.

4 НЕЗАКОННІ “РЕФЕРЕНДУМИ”

4.1 Пародія

20. У період із 23 по 27 вересня 2022 р. підконтрольна Росії влада провела так звані референдуми в чотирьох частково окупованих областях України: Луганській, Донецькій, Запорізькій та Херсонській. Голосування було проголошено лише за три дні до цього, 20 вересня.

21. Мотив нашвидкуруч організованих фіктивних референдумів був зрозумілий усім: створити привід для їх анексії Москвою. Незважаючи на те, що російські війська виявилися неспроможними утримувати окуповані території військовим шляхом, російське керівництво намагалося закріпити свою незаконну окупацію через фальсифікований і протизаконний виборчий процес.

22. Процес був спотворений неприхованою тактикою залякування російськими військами. Українці розповідали про озброєних солдатів, які ходили від дверей до дверей щоб примушувати виборців, і навіть змушували людей виголошувати свій вибір вголос, щоб солдати записували <...>.

23. Не можна ігнорувати загальну ситуацію, у якій відбулося голосування: усі чотири регіони були на лінії фронту та свідками важких боїв. Під час так званого голосування лише близько 60 % Донецької області перебувало під контролем російських військ, а центр однієї із чотирьох областей, Запоріжжя, під час голосування непохитно перебував у руках України, що робить заяви про те, що регіон вирішив приєднатися до Росії ще більш абсурдними <...>.

24. Українські чиновники також звертають увагу на те, що кількісні показники результатів референдуму, оприлюднені підконтрольною Росії окупаційною владою, позбавлені здорового глузду, беручи до уваги кількість людей, які покинули регіон внаслідок збройного конфлікту <...>.

25. Нікого не здивувало, підконтрольні Росією уряди чотирьох регіонів оголосили про гучні “перемоги” з підтримкою анексії від 84 % до 99,2 %. 30 вересня 2022 р. президент Путін оголосив про анексію Російською Федерацією чотирьох українських областей на заході в Кремлі, сповненому націоналістичного запалу та агресивної риторики щодо “Заходу”, заявивши, що жителі цих регіонів будуть громадянами Росії “назавжди”. На додаток до цього фарсу, 3 жовтня речник Кремля визнав, що поки незрозуміло, яку саме територію анексувала Росія.

4.2 *Порушення міжнародного права*

26. Спроба анексії Росією Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей України, якій передували так звані референдуми, проведені на цих територіях для виправдання анексії, порушує незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України. Це становить серйозне порушення міжнародного права, включаючи Статут ООН (ст. 2.4), а також принципів і зобов’язань відповідно до Гельсінського заключного акту та Паризької хартії.

27. Анексія також суперечить принципам, викладеним у Резолюції Генеральної Асамблеї ООН 2625 (XXV) від 24 жовтня 1970 р., яка містить принцип, згідно з яким “територія держави не може бути об’єктом заволодіння іншою державою внаслідок погрози силою чи її застосування” і що “жодні територіальні заволодіння шляхом погрози силою чи її застосування не повинні визнаватися законними”. Держави зобов’язані не визнавати таку ситуацію законною і не надавати допомогу чи сприяння в її підтримці. Принцип невизнання застосовувався у різних контекстах РБ ООН і Європейським судом з прав людини щодо кількох невизнаних де-факто ситуацій/утворень. Крім того, згідно з міжнародним гуманітарним правом Російська Федерація як держава-окупант зобов’язана поважати законодавство України. Анексія окупованої території є заборонею та незаконною.

4.3 *Порушення виборчого права, його стандартів і практики*

28. Так звані референдуми явно суперечили міжнародному та українському (конституційному) праву. Крім того, вони не відповідають вимогам переглянутих керівних принципів Венеційської комісії щодо проведення референдумів, згідно з якими: “використання референдумів має відповідати правовій системі в цілому. Зокрема, не можна проводити ре-

ферендум, якщо Конституцією або законом відповідно до Конституції не передбачено їх проведення (...)"

29. Голосування, яке проводиться за військової присутності, під час активного збройного конфлікту та за відсутності незалежного спостереження за виборами, не має жодних матеріальних і процедурних гарантій, щоб бути правомірним.

4.4 Міжнародна реакція

30. Незважаючи на наративи Кремля, його невдалу спробу зобразити непідроблений виборчий процес, а також помпезні націоналістичні заходи, що відбулися в Москві, референдуми та незаконні анексії були засуджені міжнародним співтовариством.

<...>

4.5 Підвищений ризик ескалації

38. Будучи незаконною дією і подальшим порушенням суверенітету сусідньої держави, так звані референдуми можуть мати ще один серйозний наслідок: вони можуть сприяти ще більшій ескалації війни, дозволяючи російському уряду заявляти, що його територія зазнає атаки від західної зброї, поставленої в Україну.

<...>

5 ЯДЕРНА ЗАГРОЗА

40. Політичне керівництво Російської Федерації розмахує ядерною зброєю як загрозою у своїх публічних промовах. Уже через кілька днів після повномасштабного вторгнення, 27 лютого 2022 р., президент Путін привів стратегічні ядерні сили в "особливу бойову готовність", посиливши глобальну напругу та безвідповідально загостривши конфлікт. Росія також провела резонансні ядерні військові навчання.

<...>

43. Наполегливе використання цієї риторики збігається зі спробою Російської Федерації анексувати українські території. Це, у поєднанні з заявами президента Путіна про те, що "Захід" прагне знищити Росію, може вказувати на намір намалювати ситуацію, яка б виправдала використання ядерної зброї в очах російської громадської думки.

44. Це надзвичайно безвідповідальний наратив, який несумісний з обов'язками ядерної держави, яка має постійне місце в РБ ООН. І хоча Росія також має у своєму розпорядженні тактичну ядерну зброю, на відміну від стратегічної, важливо зазначити, що перша ніколи раніше не використовувалася у конфлікті. З огляду на те, що сучасна конвенційна зброя стала настільки ж ефективною для знищення цілей на полі бою, очевидно, що російське керівництво намагається використати терор,

спричинений потенційним використанням ядерної зброї, для досягнення своїх імперіалістичних цілей територіальної експансії.

45. Крім того, що такі ядерні загрози є огидними та небезпечними, вони порушують міжнародне право. По-перше, вони порушують ст. 2.4 Статуту ООН про погрозу силою або її застосування проти територіальної цілісності будь-якої держави. Будь-який такий удар також порушував би міжнародне гуманітарне право, зокрема принципи розрізнення та пропорційності, значним чином впливаючи на цивільне населення. Ці загрози також порушують власні зобов'язання та запевнення Росії перед Україною в контексті приєднання останньої до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї.

46. Погрожуючи застосуванням ядерної зброї, Росія перешкоджає багатосторонньому співробітництву в цій сфері. 26 серпня Росія заблокувала ухвалення основного підсумкового документа на десятій Конференції з розгляду дії Договору про нерозповсюдження ядерної зброї через пункти, що стосуються Запорізької АЕС <...>.

47. Інший аспект ядерного шантажу Росії включає незаконну окупацію найбільшої в Європі атомної електростанції в Запорізькій області України. За результатами своєї місії в серпні 2022 р. Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ) заявило, що існує “термінова необхідність у тимчасових заходах для запобігання ядерній аварії”, включаючи “створення охоронної зони ядерної та фізичної безпеки”. Триваюча окупація та мілітаризація цивільної атомної станції продовжує наражати на серйозну небезпеку незліченну кількість невинних людей та навколишнє природне середовище.

<...>

7 ПИТАННЯ БАГАТОВЕКТОРНОСТІ ТА ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

68. РБ ООН, відповідальна за підтримку міжнародного миру та безпеки, за власним задумом не здатна діяти, коли один із її постійних членів використовує своє право вето. Так сталося цього разу, коли Європа переживає найбільшу війну та загрозу своїй загальній безпеці з моменту створення ООН у 1945 р. Фактично загроза виходить далеко за межі європейського континенту.

69. 30 вересня 2022 р., незважаючи на 10 голосів “за”, проект резолюції, запропонований Сполученими Штатами та Албанією, щодо засудження незаконних “референдумів” і спроби анексії чотирьох регіонів України як загрози міжнародному миру та безпеці, був відхилений через єдине заперечення Російською Федерацією. Попри те що текст було відхилено, результати голосування показали ізоляцію Росії, Бразилія, Китай, Габон та Індія утрималися.

<...>

71. У контексті такої патової ситуації в РБ ООН істотно зростає значущість і авторитет Генеральної Асамблеї ООН. Надзвичайна спеціальна сесія, присвячена російській агресії проти України, спочатку скликана в лютому 2022 р., відновилася 10 жовтня дебатами, під час яких численні уряди з усього світу чітко та голосно заявили, що незаконні анексії територій суперечать позиції ООН, і ніколи не будуть визнані.

<...>

78. У сфері безпеки агресивна війна призвела до подальшого розширення НАТО за рахунок Фінляндії та Швеції. Україна подала заявку на вступ до НАТО за прискореною процедурою. Збройні сили НАТО в Європі залишаються у стані підвищеної готовності. Очевидна диверсія на газопроводі, що з'єднує Росію з Європою на початку жовтня 2022 р., стала черговою демонстрацією багатогранних загроз безпеці, які характеризують поточні геополітичні обставини.

79. Одним із найбільш тривожних наслідків війни стала відсутність продовольчої безпеки як в Україні, так і в усьому світі. Триваюча агресія створює серйозну проблему для країн, залежних від імпорту з Росії та України, обох важливих виробників пшениці та добрив. Це ставить під загрозу продовольчу безпеку мільйонів людей у всьому світі, особливо в країнах із низьким рівнем доходу.

80. 22 липня 2022 р. за сприяння Туреччини та ООН російські та українські представники досягли домовленості про експорт зерна, супутніх продуктів харчування та добрив, що охопила українські порти Одеса, Южний та Чорноморськ. Угода вже дозволила експортувати мільйони тон пшениці <...>.

81. На додаток до гуманітарної, оперативної та військової підтримки різних країн, міжнародна спільнота продовжує надавати рішучу підтримку відновленню країни. На Міжнародній конференції з питань відновлення України, Швейцарія, глави урядів і міністри, які представляють 41 країну з усього світу, погодили спільний рамковий документ для політичного процесу відновлення України та низки принципів, які слугуватимуть орієнтирами на майбутнє.

<...>

83. Слід відзначити та схвалити трансатлантичну єдність у підтримці України. Європа повинна бути особливо вдячна Сполученим Штатам за потужну військову та економічну підтримку України.

8 Відповідальність Російської Федерації

84. Надзвичайно важливо, щоб Російська Федерація та її керівництво були притягнуті до відповідальності за злочини, які вона вчиняє на європейській території, проти сусідньої суверенної держави та її громадян,

а також за порушення міжнародного права. Це питання слід розглядати всебічно, щоб уникнути безкарності, зважаючи на повноваження та підвідомчість різних юрисдикцій.

85. Серед інших рекомендацій Асамблея закликала держави-члени та країни-спостерігачі Ради Європи створити *ad hoc* міжнародний кримінальний трибунал для переслідування злочину агресії, вчиненого політичним і військовим керівництвом Російської Федерації. Ця пропозиція узгоджується з ініціативою, започаткованою Україною та нещодавно повтореною президентом Зеленським під час виступу на Генеральній Асамблеї ООН. Якщо Четвертий саміт глав держав та урядів Ради Європи надасть свою однозначну політичну підтримку цій ініціативі, це матиме сильне політичне значення.

86. Міжнародні юрисдикції, які зараз працюють щодо України, охоплюють:

Прокурора Міжнародного кримінального суду, який відкрив розслідування за наявними заявами про воєнні злочини, злочини проти людяності та геноциду, вчинені на будь-якій частині території України будь-якою особою з 21 листопада 2013 р.;

Міжнародного суду ООН, який на підставі заяви, поданої Україною, розглядає питання тлумачення, застосування і виконання Конвенції 1948 р. або Конвенції ООН про запобігання злочину геноциду та покарання за нього. Звернення спрямоване на те, щоб показати, що заяви про те, що Україна несе відповідальність за геноцид у Луганській та Донецькій областях є необґрунтованими, і встановити, що Російська Федерація не має законних підстав для вчинення військових дій на основі цих неправдивих заяв.

87. У сфері прав людини через шість місяців після виключення з Ради Європи 16 вересня 2022 р. Російська Федерація припинила участь у Європейській конвенції з прав людини. Європейський суд з прав людини залишається компетентним розглядати заяви проти Росії щодо дій чи бездіяльності, які мали місце до 16 вересня 2022 р. Серед них міждержавна справа “Україна проти Росії (X)” (№ 11055/22), подана Україною щодо звинувачень у масових і грубих порушеннях прав людини, вчинених Російською Федерацією на території України з 24 лютого 2022 р. Також слід схвалити те, що на знак підтримки України, а також системи Конвенції в цілому щодо притягнення Росії до відповідальності, 23 держави-члени Ради Європи подали заяви на вступ у цю справу як треті особи.

<...>

9 ВИСНОВКИ

90. Неспровокована агресія Російської Федерації проти України, яка не має і не може мати виправдання, є трагедією величезних масштабів. Це завдає жахливого болю, людських страждань і матеріальних руйнувань в Україні. Це найбільша війна в Європі після Другої світової війни. Через свої глобальні наслідки щодо військової, енергетичної та продовольчої безпеки вона становить серйозну загрозу міжнародному миру та глобальному врядуванню.

91. У міру того, як агресія триває, досягаючи нових рівнів насильства та руйнування, російський режим підтверджує свою справжню терористичну природу через безрозсудний і ненависний наратив і злісну зневагу до основних прав людини та норм міжнародного права.

92. Держави-члени Ради Європи повинні засудити подальшу ескалацію агресії Російської Федерації. Вони не повинні визнавати жодних наслідків фіктивних “референдумів”, організованих Російською Федерацією як привід для спроби анексії частини українських територій у порушення міжнародного права. Вони мають посилити підтримку України всіма доступними засобами, підтримуючи її право на самозахист і сприяючи її відбудові.

93. У цей критичний момент держави-члени Ради Європи повинні захищати свої принципи та цінності й докладати всіх зусиль, щоб забезпечити притягнення Російської Федерації до юридичної та політичної відповідальності за цю агресію і всі страждання та збитки, які вона спричиняє.

94. Асамблея вже ухвалила низку документів щодо агресії Російської Федерації проти України, <...>, і рекомендації яких слід повністю повторити. Ці тексти відображають свідомість Європи. Надзвичайно важливо, щоб глави держав та урядів Ради Європи, об'єднавшись на четвертому саміті, схвалили пропозиції Асамблеї, щоб підтвердити не лише свою відданість демократії, правам людини та верховенству права, а й незалежності, суверенітету і територіальній цілісності України, та щоб уникнути безкарності для Російської Федерації.